

Mongolské vpády do Vietnamu ve třináctém století.

Ján Ičo
Vietnamistika
III.ročník

Obsah:

Úvod.....	2
Mongolský vzestup k moci.....	2
První mongolská invaze.....	3
Léta diplomatického zápasu.....	5
Válka Mongolů s Čampou.....	5
Druhá mongolská invaze.....	6
Třetí mongolská invaze.....	9
Závěr.....	10
Literatura.....	11
Přílohy: Trần Hưng Đạo.....	12
Trần Hưng Đạo: Hịch Tướng sĩ.....	14
Mapy.....	18

Úvod

V polovině 13. století zažil vietnamský stát období těžkých obranných válek. Hrozba přišla, stejně jako ve staletích předtím a v historii ještě několikrát potom, ze severu, z Číny podmaněné rozpínavou mongolskou dynastií Jüan (viet. Nguyễn). Ambiciózní plán mongolského vůdce Čingischána a jeho nástupců vytvořit celosvětovou říši ohrozil téměř všechny státní útvary v Eurasii, od království ve střední Evropě až po Japonské ostrovy.

Ve vietnamském státě Đại Việt v té době vládnoucí dynastie Trần (1200-1400) odmítla vpustit mongolská vojska na své území, odkud měla v plánu obchvatem napadnout zbytky čínského území pod vládou domácí dynastie Sung (viet. Tông). Mongolové využili této záminky k rozpoutání prvního z celkem tří vojenských tažení.

Mongolský vzestup k moci

Mongolské kmeny byly sjednoceny Temüdzinem zvaném Čingischán (viet. Thiết-Mộc-Chân)¹, „Mocným Panovníkem“ na začátku 13. stol. Chtěl panovat na celé zemi mezi dvěma oceány (Pacifik a Atlantik) a téměř se mu to povedlo. Podle záznamů začínal s asi 25 000 válečníky, postupně si podroboval jednotlivé nomádské kmeny a v roce 1211 zaútočil na Čínu.

O bojové síle mongolské armády historik z doby Sung napsal: „Mongolové vyrostli v koňských sedlech, od jara do zimy se cvičí ve válce a každý den jezdí na lov. Je to jejich způsob života.“ Jiný zdroj uvádí: „Byli nepřekonatelní na válečném poli, kde nikdy nepostoupili vpřed když byli v nevýhodě... Sto jezdců cválajících kolem mohlo obklíčit tisíc mužů. Tisíc mužů mohlo zabrat stovky mil. Pokud jejich nepřítel své síly rozptýlil, nebo semknul, udělali to taky. Proto jejich kavalerie byla vždy jejich výhodou, ať už koncentrována nebo rozptýlena, v malém nebo velkém množství, blízko nebo daleko. Objevovali se rychle, jakoby se snesli z oblohy a

¹ , vietnamsky někdy také „Thành Cát Tư Hãn“ žil v letech 1167(?)–1227 (pozn. – čínské znaky, které jsou použity v komentáři 1 a 4, nejsou na některých platformách čitelné)

zmizeli jako blesk. Pokud zvítězili, pronásledovali své nepřátele, nešetříce ani jeden život, pokud prohráli, nikdo nebyl schopen je pronásledovat“².

Po tažení, ve kterém přišlo o život na 30 miliónů Číňanů, obsadil Čingischán v roce 1215 Peking, tenkrát v držení džurčenských kmenů. Mongolové se pak obrátili na jih a v roce 1220 obsadili veliké obchodní město Buchara na Hedvábné cestě. Město bylo spáleno a obyvatelé povražděni. Po smrti Čingischána v roce 1227 jeho syn Ögedej (viet. Oa-Khoát-Đài) završil dobytí Číny a obrátil se do Evropy. V roce 1240 jeho vojska zničila Kyjev, vtrhla do Maďarska, Polska a dostala se až k jadranskému pobřeží. Když v roce 1241 Ögedej zemřel, celá armáda se stáhla. Evropa byla ušetřena a pozornost Mongolů se obrátila na Střední východ a Čínu.

V roce 1258 dobyli Mongolové muslimské hlavní město Bagdád. Většina ze 100 000 obyvatel města byla zavražděna. O dva roky později muslimská armáda Mamlúků (váleční zajatci vysokého statusu) porazila Mongoly na území dnešního Izraele a tak ukončila mongolskou hrozbu svatému městu.³

V padesátých letech 13. století si dobyvatelé podmanili stát Nan- čao v dnešní čínské provincii Jün- nan na hranicích s Vietnamem a odtud zahájili vpád do Jižní Číny, kde byla dosud u moci dynastie Jižní Sung (viet. Nam Tông). Od tohoto momentu začíná mongolská rozpínavost ohrožovat i území Vietnamu, kde ve státním útvaru Đại Việt panuje dynastie Trần (1225-1400).

Čingischánův vnuk Kublajchán (viet. Hốt Tất Liệt)⁴ v roce 1279 dovršil dobytí Číny a založil dynastii Jüan.⁵ Pokusy o invazi do Japonska byly s těžkými ztrátami v roce 1274 a 1281 odraženy.

² Dostupné na www: <http://www.nhandan.org.vn/english/history/090601history.html>

³ Ještě v roce 1281, v době vrcholících křížáckých výprav po boku Mongolů s Mamlúky válčily i některé evropské rytířské řády, např. Johanité. (Grollová, I.; Zikmundová, V.: *Mongolové, pravnucci Čingischána*. Praha 2001, s. 122.)

⁴ , vládl v letech 1215-94

⁵ Jihosungský dvůr kapituloval teprve v roce 1276 vydáním hlavního město Chang čou (Ling an) do rukou nepřítele. (L.V.Simonovskaja, M.F. Jurjev: *Dějiny Číny*. Svoboda 1978, s.163.)

První mongolská invaze (1258)

V polovině 13. století byl život obyvatelstva státu Đại Việt relativně bezpečný. Zmizel hlad. Komuny a vesnice byly lépe organizovány, země prožívala po dlouhé době mír s výjimkou jižní hranice, kde pokračovali boje s královstvím Čampa. Posléze se však na severu objevila daleko vážnější hrozba.

Veliká armáda vedena generálem Urijangpadajem (viet. Cốt Đãi Ngột Lang)⁶ dostala v roce 1257 rozkaz spojit se s armádou v Jün nanu, a zaútočit na Đại Việt, odkud měl být veden útok na území Jižních Sungů. S výhledem rychle zrealizovat tento plán, Uriangpadaj vyslal posly k tránskému dvoru s výzvou ke kapitulaci. Král Trần Thái Tông ale výzvu považoval za urážku a nechal posly uvěznit. V zimě dostali obyvatelé příkaz k urychleným přípravám na válku. Mladý generál Trần Quốc Tuấn⁷ byl pověřen velením bojů na obranu hranic.

Když Mongolové marně čekali na návrat poslů, rozhodli se použít k dobytí země síly. Začátkem roku 1258 třicet tisíc Mongolů vedených Uriangpadajem vniklo podél řeky Thao do Đại Việtu. Když porazili ochranu hranic, nepřátelská armáda dorazila do Bình Lệ Nguyên (okres Tam Đảo, provincie Vĩnh Phúc). Vietnamské síly pod velením krále Trần Thái Tônga se pustily do bitvy, ale před několikanásobně silnějším nepřítelem musely ustoupit. Královský dvůr se z hlavního města přes Rudou řeku stáhl do oblasti Thiên Mạc (okres Duy Tiên, provincie Hà Nam). A před odchodem uplatnil strategii „prázdných domů a zahrad“⁸. Nepřítel se zmocnil Thăng Longu, ale na ulicích nikdo nebyl a v domech se nenašel ani kousek jídla. Jen ve věznici leželi mongolští poslové svázaní bambusovými provazy, z nichž jeden byl už mrtev. Mongolové zpusťovali město, ale jejich situace se rychle zhoršovala. Zásoby jídla došly. Menší skupiny vyrážely plenit do okolí, ale vracely se s prázdnými rukama, navíc byly sužovány nečekanými útoky ze záloh.⁹

Vietnamské síly byli dobře obeznámeni se situací nepřítele, a proto v oblasti Hàng Than, Hà Nội, zahájily protiofenzívu. Povedlo se jim vyhnat Mongoly z hlavního města. Mongolové

⁷ Více o postavě Trần Quốc Tuána viz v příloze

⁸ vườn không nhà trống

⁹ Vietnamští historici rádi uvádí příběhy dokládající odvahu a odhodlání vietnamských vojáků. K uvedenému historickému momentu se váže následující příběh, vyprávěný v několika obměnách: „V obavách o osud země před pustošící armádou a šířícími se nepokoji mezi vlastními důstojníky vyhledal král svého ministra Trần Thu Độ, aby se ho zeptal na radu. Ministr odpověděl: „Dokud je moje hlava na ramenou, nemusí se Vaše Veličenstvo bát“

překročili Rudou řeku a ustoupili na sever. Když byli u Quy Hoà (pozemní stezka u Rudé řeky ve Vĩnh Phúc, Phú Thọ, Yên Bái a Lào Cai), byli napadeni náčelníkem Hà Bông, velitelem místních etnik. V panice přeběhli na druhou stranu hranice.

Léta diplomatickeho zápasu

Když hrozba pominula, Vietové se vrátili k svému běžnému životu. Remeslníci se pustili do opravy zničeného Thăng Longu.

Ale mongolský císař, který převzal ideje velké čínské říše Chan (viet. Hán; 206 před n.l. až 220 n.l), se poté, co završil dobytí celé Číny(1279), začal připravovat na rozšíření svého území na jih. Mongolští vyslanci pravidelně jezdili na jih, žádali potraviny a pracovníky, do různých funkcí dosazovali své poradce, zvali trànského krále, aby se přijel poklonit císaři atd.

Trànská vláda se složitými intrikami snažila mírovou cestou mongolský vliv oslabovat. Císař pravidelně psával dopisy, ve kterých vysvětloval, proč se nemůže přijít chánovi poklonit. V jednom z nich píše: „V patnáctém roce vlády Chi Nguyễn (1278) jsme obdrželi císařský edikt, který požadoval naši přítomnost u Nebeského dvora. Báli jsme se o svůj lid, který by se cítil osamocen, jako ptáče vypadlé z hnízda... Jelikož jsme vyrostli na jihu, nedělá nám chladné počasí dobře, i když jsme si vědomi, že možnost poznání kultury velké země a návštěva jejich císařského dvora je pro nás velická čest. Obáváme se, že by se nám po cestě (vzhledem k našemu zdravotnímu stavu) mohlo stát neštěstí, naše smrt by Vaše Veličenstvo zarmoutila a nijak by neprospěla Nebeskému dvoru..."¹⁰

Zároveň s diplomatickým zápasem královský dvor posiloval organizaci a přípravu svých vojsk, vyráběli se nové zbraně a zesílili ostrahu hranic. Obchodníci, kteří cestovali na sever, obdrželi instrukce aby podávali zprávy o pohybech Mongolů.

Válka Mongolů s Čampou

Na jaře 1283 se několik deset tisíc Mongolů pod velením generála Sögetü (viet. Toa Đò) vyloďilo v Čampě. Čamská armáda se na čele s králem Indravarmanem V. a princem Harigit

¹⁰ Dostupné na www: <http://www.nhandan.org.vn/english/history/160601history.html>

hrdinsky pustila do boje. Když padlo hlavní město vidžája, lid i armáda se uchýlili do hor. Sögetü se kvůli ztrátám stáhl do Quy Nhơn (Bình Định), aby dopřál vojákům odpočinek. Přes nedostatek potravin a tlaku Čamů se Mongolové udrželi na dobytém území celý rok. Sögetü nakonec rozhodl zanechat na místě menší posádku a vyrazil se zbytkem armády na sever, do oblasti, která patřila Đại Việtu. Odpor Čamů a následné vázání části mongolských sil prakticky znemožnily plán využít Čampy jako odrazového můstku k útoku na Đại Việt.

Nakonec král Indravarman, ve snaze odvrátit pomstu Mongolů souhlasil s pravidelným odváděním tributu mongolskému dvoru. Když později ve službách Kublajchána Ital Marco Polo¹¹ zemi navštívil, panoval v Čampě král Jaya Sinhavarman III (1288-1307) v míru. Odmítal ale dělat Mongolům ústupky. V roce 1297, když Mongolové vypravili flotilu proti Jávě, doprovázely je podél pobřeží čamské lodě, aby se ujistily, že se nepokusí vylodit.¹²

Druhá mongolská invaze

U Đại Việtského dvora zpupnost a požadavky vyslanců nabírali na intenzitě. Protože císař a jeho ministři věděli, že mír už nepotrvá dlouho, začali se připravovat na válku. V zimě 1282 se král Trần Nhân Tông setkal s vysoce postavenými hodnostáři a místními pohlavíři v Bình Than (Hải Dương) aby se poradili o bitevní a obranné taktice.

Princ Trần Quốc Toản (1267-1285), jemuž bylo teprve patnáct let, také odjel do Bình Than. Protože byl příliš mlád, nebylo mu dovoleno účastnit se porad. Ve zlosti v dlani rozmáčknuł pomeranč, aniž by si toho byl vědom. Když se vrátil domů, zorganizoval jednotku o více než tisíce mužích, jejichž prapor byl ozdoben šesti zlatými slovy „Phá Cường Địch, Báo Hoàng Ân“ („zničit sílu nepřítele, vrátit králi čest“).

Příští zimu vedl sám císař vojenská cvičení pravidelné armády. Vrchním velitelem armád byl zvolen Trần Quốc Tuấn, talentovaný a zkušený vojenský stratég. V průběhu své inspekce Trần Quốc Tuấn apeloval na bojovou morálku vojska sepsáním „Výzvy ke generálům a vojákům.“¹³

¹¹ Marco Polo pobýval na Dálném východě v letech 1275 až 1295.

¹² D.G.E.Hall: History of South-East Asia. London 1964, s. 180.

¹³ Hịch Tướng sĩ. Ve výzvě Trần Hưng Đạo velice sugestivně píše: „Když vidím, jaké nebezpečí hrozí mé otčině, nechutná mi přes den jídlo a v noci nemůžu spát. Slzy stékají po mých tvářích a srdce mi krvácí, jakoby bylo rozkrájeno na malé kousky. Třesu se zlostí, že nemůžu pozřít maso nepřítele, zašít ho do koňské kůže, rozžvýkat mu

Na začátku roku 1285 byl do Diên Hồng svolán kongres, na kterém se vůdcové z celé země rozhodli bojovat s nepřítelem. Formovaly se armády partyzánů, patrioti si nechávali na rámě vytetovat heslo; „Smrt Mongolům”.¹⁴

Začátkem roku 1285 vpadly mongolské armády do Đại Việtu. Útok byl veden současně z několika směrů; ze severu od Jün-nanu a Quảng Châu (Kanton), sestoupilo na pět set tisíc mužů; z jihu zaútočily zbytky armád z výpravy proti Čampě. Armády byly doprovázeny válečnými loděmi. Tváří v tvářobrovské válečné síle se několik šlechticů i se svými jednotkami vzdalo, nebo přešlo na stranu Mongolů. Aby uchránil jádro armády, ustoupil generál Trần Hưng Đạo k pevnosti Vạn Kiếp. Před takovou pohromou se král Trần Nhân Tông neubráníl pochybnostem, vyhledal Trần Hưng Đạoa a zeptal se, jestli by nebylo lepší válce se vyhnout. Traduje se, že generál sebevědomě odpověděl: „Slova Vašeho Veličenstva prozrazují Váš cit pro humanitu, ale když se vzdáme, co bude s chrámy našich předků? Prosím Vaše Veličenstvo, aby mi nejdřív dalo setnout hlavu a pak se klidně vzdejte.”¹⁵

Císař tedy souhlasil s pokračováním bojů. Aby kryl ústup královského dvora, Trần Hưng Đạo rozmístil část armády podél toku Rudé řeky. Císařský dvůr a námořní armáda sestoupili k deltě. Druhá, pěší část armády se co nejrychleji a nejtěšěji přesunula na jih. Obě části se spojily v paláci Thiên Trường (Nam Định), rodišti dynastie Trần. Tady se Trần Hưng Đạo rozhodl soustředit armádu, intenzivně zbrojit a cvičit. K posílení obrany na jihu, kde Trần Quang Khải¹⁶ bojoval na moři, vyslal generál do klíčových oblastí provincie Nghệ An další síly. Pro vytvoření pevné opory posílil oblast Trưng Yên (Hoa Lư, Ninh Bình).

Přesto, že se Vietům povedlo mongolský postup zpomalit, nezastavili ho. Když Mongolové dorazili do Thăng Longu, našli město stejně jako v roce 1285 prázdné. Velitel pěší armády, Kublajchánův potomek Togchan (viet. Thoát Hoan) věděl, že trãnský císař se uchýlil do Thiên Trường a vyrazil tam s pozemní armádou. V té době se i mongolská flotila pod velením generála Sögetü probíjela do blízkosti Trưng Yên. Trần Hưng Đạo setrval na místě a císař s flotilou uprchli podél mořského pobřeží. Tento ústup však byl jenom lstí. Trần Hưng Đạovy síly

játro a vypít jeho krev. Rád bych tisíckrát položil svůj život na bitevním poli, jenom kdybych ty věci mohl provést.“

Dostupné na [www:<http://www.giamy.com/nghiencuu/vankienlichsu/hichtuongsi-tranhungdao.htm>](http://www.giamy.com/nghiencuu/vankienlichsu/hichtuongsi-tranhungdao.htm)

¹⁴ “Sát-Đát” (Dostupné na [www:<http://hqvnch.net/tuongniem/TieuSuTranHungDao.htm>](http://hqvnch.net/tuongniem/TieuSuTranHungDao.htm).)

¹⁵ Trần Bạch Đằng: *Lịch sử Việt Nam bằng tranh- tập 25. Trần Hưng Đạo*. Thành phố Hồ Chí Minh 2002, s. 46.

¹⁶ Trần Quang Khải (1240-1294) byl synem krále Trần Thái Tônga, generálem, diplomatem a básníkem. V roce 1285 se vyznamenal v bitvách u Chương Dương a Thăng Long. Je autorem básně „Tông Giá Hoàn Kinh Sư“ (Na cestě s králem do hlavního města.)

podnikaly na nepřítele, který se hnal za císařem, nečekané útoky ze stran. Vojáci unikající flotily pak své lehké lodě zčásti nesli po souši a císař se nakonec obloukem přes Ngoc Son (Quảng Yên), a řeku Bạch Đằng vrátil do Thanh Hoá.¹⁷

Císař a Trần Hưng Đạo stáhli vojsko do Thiên Trường (Nam Định) a Yên Trường (Ninh Bình). Nepřátelské armády podnikly útok z jihu i ze severu. Trần Hưng Đạo se ale nenechal strhnout k bitvě a nařídil přesun na severovýchod (Hải Phòng a Quảng Ninh). Nepřítel je pronásledoval, ale Vietové se nalodili na lehké lodě, odpluli na jih a znovu obsadili Thanh Hoá.¹⁸

Když se Toghanovi nepovedlo dostihnout Đại Việtský dvůr, ustoupil zpátky do Thăng Longu. Armáda zvyklá na chladné severní počasí těžko snášela vysoké teploty a letní dusno v roce 1285. Mnozí onemocněli a bojová morálka rychle upadala. Při kořistnických výpravách do okolí hlavního města je navíc sužovali partyzáni a vesničané útočící ze záloh vyhýbající se přímému střetu. Mongolové se najednou ocitli v pasti napětí a stresu.

Trần Hưng Đạo vycítil, že nastal čas zahájit protiofenzivu. V květnu 1285 zavedl armádu na sever, a nepřátelské síly tak rozdělil na dvě části. Prvním cílem bylo zničení obranné linie podél Rudé řeky. Armáda dobyla klíčový bod A Lo na řece Luộc, který držel generál Lư Thế Anh. Následovaly blesková vítězství na mnoha místech; Trần Quốc Toản a Nguyễn Khoái zvítězili v Tây Kết (Khoái Châu, Hưng Yên), Trần Nhật Duật¹⁹ (1253-1330) v přístavě Hàm Tử, (Khoái Châu). Pravidelná armáda pod velením Trần Quang Khải v kordinaci s partyzány pak zasadila Mongolům silný úder u Chương Dương (Thường Tín, Hà Tây) a obsadila Thăng Long. Druhé křídlo Mongolů stahující se k severozápadu bylo napadeno v okrese Phù Ninh partyzány pod velením místních náčelníků Hà Đắc a Hà Chương.

Toghan se dal na ústup. Trần Hưng Đạo nařídil nepřítele pronásledovat a podél ústupové cesty mu nastavil sérii pastí. Na řece Như Nguyệt napadl Mongoly Trần Quốc Toản, na řece Sách (Vạn Kiếp) Phạm Ngũ Lão a na samých hranicích Trần Hưng Đạoův syn Hưng Vũ Vương (Trần Quốc Hiên). Toghan propadl panice a poslední úsek cesty ho jeho vojáci přenesli v bronzové rouře.

¹⁷ Trần Bạch Đằng, op.cit., s. 44-50.

¹⁸ V bitvě, na planině Thiên Mạc {Duy Tiên, Hà Nam}, byl zajat generál Trần Bình Trọng. Ve vězení zahájil hladovku. Když se ho zeptali, jestli by nechtěl být králem, v zlosti zařval; „Radši budu duchem na jihu než králem na severu!“

¹⁹ Trần Nhật Duật (1253-1330) syn krále Trần Thái Tônga, proslul svými znalostmi cizích řečí. V roce 1285 se vyznamenal v bitvě u Hàm Tử.

Sögetü v Thanh Hoá nevěděl o porážce mongolských vojsk a spolu s Omarem (viet. Ô Mã Nhi) postupoval proti proudu Rudé řeky na Thăng Long, kde se doufal spojit s Toghanem. V Tây Két padl do pasti. Sögetüvi sřali hlavu a jiný významný velitel Omar (viet. Ô Mã Nhi) uprchl na malé loďce.

Třetí mongolská invaze

Kublajchán se cítil dotčen těžkou porážkou v Đại Việtu. Okamžitě nařídil přípravy na další expedici. Vojskům měl opět velet Toghan s Omarem. Před odchodem prý Kublajchán svým generálům řekl: „Nepodceňujte Giao Chi (Vietnam) jen proto, že je malých rozměrů.“²⁰

Toghan znovu vedl útok po souši přes horské průsmyky a údolí řek a na moře vyplulo asi 500 útočných lodí pod velením Omara, které následoval zásobovací oddíl 70 lodí pod velením Trương Văn Hổa. Trần Hưng Đạo byl opět stanoven vrchním velitelem. Když se ho král ptal na strategický odhad, odpověděl: „Když nás napadli posledně, armáda Đại Việtu nebyla zvyklá na boj, protože v zemi byl dlouho mír. Ale teď jsou naši vojáci zkušení, morálka je vysoká a nepřátelská armáda opět musí jít daleko. Navíc jsou postrašeni smrtí svých velitelů jako byl Sögetü a Lý Hằng. Proto bude tentokrát vítězství ještě snazší.“²¹

Mongolové vtrhli do země v prosinci 1287. Jízda a pěchota pod velením Toghana překročila hranici u Lạng Sơn a rychle postupovala na jih. Nesetkali se s vážnějším odporem a tak hladce dorazili až do pevnosti Vạn Kiếp, kterou Toghan přeměnil na svůj hlavní tábor, kde chtěl počkat na válečné lodě pod velením generála Omara.

Trần Hưng Đạo zastával názor, že nepřátelskou flotilu je nutno zničit dřív, než se stihne spojit s pozemním vojskem. Tímto úkolem pověřil generále Trần Khánh Dư, který držel Vân Đồn. Tomu se sice nepovedlo zadržet hlavní válečnou flotilu o síle asi 600 lodí, ale zničil 70 zásobovacích lodí vedených Trương Văn Hổem, které pluli za ní.²²

²⁰ Dostupné na www: <http://www.nhandan.org.vn/english/history/230601history.html>

²¹ Trần Bạch Đằng, op.cit., s. 64 a Trần Hưng Đạo: *Bình thư yếu lược*. Sơn La 2001, s. 24.

²² Po prvním neúspěchu u Vân Đồn, nařídil král přivést Trần Khánh Dư ke dvoru aby se zpovídal soudu. Ten vyslanec požádal.: „Podle trestního práva jsem vinen, jenom Vás žádám, aby ste výkon rozsudku na pár dnů pozastavili, abych mohl dosáhnout vítězství a vyvážit tak své selhání. Pokud znovu zklamu, budete mít pořád dost času na trest.“ Vyslanec souhlasil.

(Dostupné na www: <http://www.nhandan.org.vn/english/history/230601history.html>.)

Když Toghan viděl, že zásoby nepřicházejí, obsadil začátkem roka 1288 Thăng Long. Potřetí se opakovala situace, kdy Mongolové našli jenom opuštěné město. Velká mongolská armáda se opět začala rozpadávat v bezvýznamných potyčkách.

Toghanovi v Thăng Longu začaly docházet potraviny. Když se dověděl o katastrofě zásobovací flotily, rozdělil svou armádu do dvou skupin a rozhodl se odtáhnout. Pozemní armáda se stáhla na sever a druhá část měla rameny Rudé řeky doplout na moře. Vietnamská generalita se tentokrát jako varování před dalšími dobovačnými podniky Mongolů rozhodla způsobit ustupujícímu nepříteli co největší ztráty. Bylo rozhodnuto úplně zničit Omarovu flotilu.

Aby Toghan nemohl přispěchat lodím na pomoc, byla určena skupina, která ho měla napadat podél ústupové cesty. Jejich počet nestačil na větší bitvy, a proto jenom kopali pasti, ničili mosty, používali jedovaté šípy a znenadání útočili ze záloh. Armádě se nakonec povedlo dosáhnout hranice. Zároveň se hlavní síly Đại Việtské armády koncentrovaly v oblastech Yên Hưng (Quảng Ninh) a Thủy Nguyên (Hải Phòng) u řeky Bạch Đằng, která je jedním z ramen Rudé řeky. Trần Hưng Đạo použil stejnou lest jako vietnamský vojevůdce Ngô Quyền v roce 939. Obratným manévrováním a zátarasý přinutil lodě vplout do léčky u říčních ramen Chanh, Kênh a Rút, kde na ně zaútočil. Krátce nato nastal odliv, který odhalil hroty kůlů zařazených do dna. Mongolská flotila uvázla a stala se snadnou kořistí lukostřelců a lehkých člunů.

V bitvě na řece Bạch Đằng přišlo o život na šedesát tisíc Mongolů a bylo potopeno asi 400 člunů. Mezi zajatci byl i vojevůdce Omar a skupina jeho vysokých důstojníků.

Závěr

Vítězstvím u řeky Bạch Đằng a vyhnáním zbytků expedičních vojsk skončila třetí válka Vietnamu s Mongoly. Vietnamští historici rádi popisují toto období přívlastky; „úplné vítězství“ „obhájení nezávislosti“ atd. Nedlouho po poslední bitvě však tránský dvůr rozumně souhlasil s pravidelným odevzdáváním tributu do Číny²³, čímž po právní stránce přiznal vazalský vztah. Kublajchán znechucen těžkými ztrátami se spokojil s pravidelnými dary, a přestal se míchat do vnitřních záležitostí dvoru v Thăng Longu.

²³ Vasiljev, Ivo: *Za dědicstvím starých Vietů*. Praha 1999, s.

Literatura

- Vasiljev, Ivo: *Za dědicstvím starých Vietů*. Praha, EU AV ČR 1999.
- Hall, D.G.E.: *A history of South-East Asia*. London, MacMillan 1964.
- Nguyễn Văn Huyền: *The Ancient civilization of Vietnam*. Hà Nội, Thế giới 2002.
- Quỳnh Cu, Do Duc Hung: *Các Triều Đại Việt Nam*. Hà Nội, Nhà Xuất Bản Thanh niên 1999.
- Nguyễn Trần Kích: *Di Tích và lễ hội ủy ban Nhân dân huyện Tiên Du*. Bắc Ninh, 2003.
- Lê Phúc: *Những mẫu chuyện hay về Trần Hưng Đạo*. Hải Dương, Hội văn học nghệ thuật Hải Dương 2003.
- Nguyễn Văn Mục: *Đền Kiếp Bạc. Bản quan lý di tích Côn Sơn- Kiếp Bạc*. Hải Dương, 2000.
- Trần Bạch Đằng: *Lịch sử Việt Nam bằng tranh-tập 25. Trần Hưng Đạo*. Thành phố Hồ Chí Minh, Nhà Xuất Bản Trẻ 2002.
- Nguyễn Q. Thắng, Nguyễn Bá Thế: *Từ Điển nhân vật lịch sử Việt Nam*. Hà Nội, Nhà Xuất Bản Văn Hoá 1999.
- Trần Hưng Đạo: *Binh thư yếu lược*. Sơn La, Nhà Xuất Bản Công An Nhân Dân 2001.
- Grollová, I.; Zikmundová, V.: *Mongolové. Pravnuci Čingischána*. Praha, Tritin 2001.
- L.V.Simonovskaja, M.F. Jurjev: *Dějiny Číny*. Praha, Svoboda 1978.

www:

<http://www.lupinfo.com/country-guide-study/mongolia/mongolia27.html>

<http://www.coldsiberia.org/webdoc3.htm>

<http://www.nhandan.org.vn/english/history/230601history.html>

<http://www.lupinfo.com/country-guide-study/vietnam/vietnam20.html>

<http://www.lupinfo.com/country-guide-study/mongolia/mongolia27.html>

<http://www.coldsiberia.org/webdoc3.htm>

<http://www.lupinfo.com/country-guide-study/vietnam/vietnam20.html>

http://aok.heavengames.com/thegame/civs/mongols_history.shtml

<http://www.woodrow.org/teachers/world-history/teaching/mongol/women.html>

<http://www.wsu.edu:8000/~dee/CHEMPIRE/YUAN.HTM>

<http://www.quehuong.org.vn/so170-2002/Giac%20Nguyen%204.htm>

http://www.vietnamtourism.com/v_pages/tourist/tourspot/monumade/dinh_den/dd_kiepbac.htm

Přílohy

Trần Hưng Đạo

Trần Quốc Tuấn (narozen 1229-1230), později proslaven jako Trần Hưng Đạo) byl synem An Sinh Vuonga (Trần Liễu) a synovcem císaře Trần Cảnhhe (Trần Thái Tông). Narodil se ve vsi Tức Mặc, okres Mỹ Lộc, provincie Nam Định.²⁴ Když bylo Trần Quốc Tuánovi asi 5-6 let, došlo v rodě k rozepři o následnictví a jeho otec se vzbouřil proti dvoru, ale nakonec se se svým bratrem Trần Cảnhhem usmířil. Trần Quốc Tuấn vyrůstal u své tety Thụy Bà.

Jako každý vietnamský hrdina i Trần Quốc Tuấn byl neobvykle nadané dítě, v sedmi letech prý skládal básně, brzo se naučil jezdit na koni, střílet z luku, studoval popisy dávných bojů a v rámci dětských her vymýšlel válečné strategie.²⁵

Když mu bylo 21 let, vzal si svou příbuznou, princeznu Thiên Thành, měli spolu čtyři syny a jednu dceru.²⁶

V roce 1251 otec Trần Liễu těžce onemocněl. Před smrtí vybídl syna, aby si vzal, co mu patří, a uzurpoval trůn. Trần Quốc Tuấn to otci slíbil, ale nikdy nedodržel, naopak celý život podával všem císařům, který se střídali v hlavním městě, důkazy své věrnosti. Jednou Trần Hưng Đạo svolal své syny a důstojníky a zeptal se jich, co si myslí o posledních slovech Trần Liễu. Dva pobočníci Yết Kiêu a Dã Tượng²⁷ prohlásili, že radši budou celý život otroky, než by se přičili Nebeskému trůnu. Ani jeho synové nechtěli vystoupit proti vládnoucí dynastii. Ale třetí syn Trần Quốc Tảng vybídl otce, aby krále sesadil. Věrolomná slova pobouřila Trần Hưng Đạo tak, že vytáhl meč a kdyby mu v tom přítomní nezabránili, probodl by syna. Nakonec se spokojil s tím, že ho vyhnal z domu.²⁸ Jindy Trần Quốc Tuấn, provázeje ustupujícího císaře, zachytil letící oštěp. Vypadalo to, že využije zmatku a bezbranného císaře probodne, on ale odvázal železný hrot a ponechal si jen hůl (v přítomnosti panovníka se nesměly nosit zbraně).²⁹

²⁴ Trần Hưng Đạo: *Binh thư yếu lược*. Sơn La 2001, s. 22.

²⁵ Trần Bạch Đằng: *Lịch sử Việt Nam bằng tranh*. Thành phố Hồ Chí Minh 2002, s. 8-9.

²⁶ Jeho synové zastávali vysoké posty u královského dvora, dcera se stala manželkou císaře Nhân Tônga, jeho vnučku si vzal císař Anh Tông.

²⁷ rodinní otroci, věrní služebníci generála, vystupují jako jeho pobočníci, podle legend mu několikrát zachránili život. Třeba v roce 1285 Yết Kiêu zachránil generálovi život, když všichni v panice uprchli a on jediný zůstal bránit Trần Hưng Đạov člun.

²⁸ Trần Bạch Đằng, op.cit., s. 28-30.

²⁹ Ibid., s. 36.

Císař mu daroval oblast Vạn Kiếp a Trần Hưng Đạo se rozhodl, že tu postaví pevnost. Místo mělo výhodnou strategickou polohu, šest blízkých řek poskytovalo spojení s mořem a husté lesy ochranu. V blízkosti vyhradil pole, kde se pěstovaly léčivé byliny (vršek se dodnes nazývá Dược Sơn= Léčivá hora).

Trần Hưng Đạo zval na své sídlo schopné muže z celé země, často i z chudých rodin. Vybrané muže Trần Quốc Tuấn připravoval a pak dosazoval do vybraných funkcí. Mezi jeho slavné kolegy patřili například literát Trương Hán Siêu a válečník Phạm Ngũ Lão.

Phạm Ngũ Lão (1255-1320) pocházel z Phu Ủng, okres Đường Hào, (dnes Mỹ Hào, provincie Hải Dương), pocházel z chudé rodiny a živil se pletením košíků z bambusu. Jednou, když Trần Hưng Đạo jel přes tuto oblast, seděl Phạm Ngũ Lão na cestě a zamyšleně pletl košík. Kibicové z generálova průvodu ho okřikli, ať uvolní cestu, ale zdálo se, že je nevnímá. Vojáci ho dokonce bodli kopím do stehna, ale on dál seděl nepohnutě. Když Trần Hưng Đạo viděl toto podivné chování, zeptal se ho, co to má znamenat. Teprve pak Phạm Ngũ Lão procitl a odpověděl, že právě přemýšlel nad kterousi statí v Knize o válečném umění. Generál ho vyzkoušel, viděl, že má před sebou rozeného hrdinu, a tak ho vyzval, aby se k němu připojil. Později mu dokonce dal svou dceru princeznu Nguyễn za ženu.

Trương Hán Siêu (zemřel 1354) byl učencem z vesnice Phúc Am, okres Yên Khánh (provincie Ninh Bình). Pověst o jeho skvělém nadání se donesla až k Trần Hưng Đạovi, a tak ho povolal k sobě. Kromě toho, že byl Trương Hán Siêu nadaným literátem, zastával i funkce v armádě. Nejslavnější je jeho báseň Bạch Đằng Giang, ve které popisuje vítězství đạiviětské armády.

Trần Hưng Đạo se jako mladý velitel vyznamenal už v roce 1258, když Mongolové zaútočili poprvé, a on měl se svým oddílem bránit hranice a poskytnout dvoru čas na útek.

Když v roce 1281 přijel do země mongolský vyslanec Sài Thung, převlékl se Trần Hưng Đạo za čínského mnicha, získal si vyslancovu důvěru a získal u něj cenné informace o mongolských plánech.

Trần Hưng Đạo je autorem knihy *Binh thư yếu lược*, pojednání o válečné strategii, ve které podle vlastních slov shrnul všechny významné spisy o umění vedení válek od dob slavného

traktátu Mistra Suna (čínsky *Ping fa*. Mistr Sun žil v letech 145-85 před n.l.) a přizpůsobil je daným podmínkám. Kniha se však v originálu nezachovala.

Traduje se, že když připravoval bitvu na řece Bạch Đằng, jeho slon zapadl do bahna a když ho nechal vytáhnout, zvíře se poklonilo (nebo dokonce promluvílo). Trần Hưng Đạo pak na řece Hóa přísahal, že pokud nepřítele neporazí, už se nikdy nevrátí ke dvoru.

Po válce byl Trần Hưng Đạo odměněn jedním z nejvyšších titulů Thái Sư Thượng Phụ Hưng Đạo Đại Vương.

V červnu roku 1300 Trần Hưng Đạo těžce onemocněl. Král Trần Anh Tông přijel navštívit starého generála a vzdáleného příbuzného a zeptal se ho na radu, co má dělat, jestli bude země znovu napadena. Generál odpověděl: „Jenom když velitel a armáda smýšlejí stejně jako otec a syn, lze vojáky použít. Je potřeba být citlivý k lidu a příliš ho nezneužívat, jenom tak může mít vládce v srdcích poddaných pevnou oporu. To je nejlepší politika obrany státu.³⁰

Po smrti mu byl udělen posmrtný titul³¹ a na mnoha místech byly založeny jeho svatyně. Generál se v průběhu staletí zařadil mezi největší hrdiny Vietnamu, bylo dokonce založeno několik řádů, které pečují o jeho kult, např. v Túc Mặc. Nejznámější je jeho svatyně v Kiệp Bạc v Hải Dương.

Trần Hưng Đạo: Hịch Tướng sĩ

Trần Hưng Đạo napsal své slavné „Prohlášení k důstojníkům,“ (Hịch Tướng sĩ) koncem roku 1284, když se mongolské armády objevily na severních hranicích. Dokazuje v něm, že byl mistrem meče i pera a výzva se stala klenotem vietnamské literatury.

„Často jsem četl příběh o Kỵ Tínovi, který se vyměnil za vládce Caoa, aby ho uchránil před smrtí, o Do Vuovi, který vlastní tělo nastavil letícímu kopí, aby uchránil krále Chiêu, o Dụ Nhượngovi, který polkl žhavé uhlí, aby následoval svého vůdce, o Thân Khoáiovi, který si

³⁰Trần Hưng Đạo, op.cit., s.13, 26-27.

³¹ Thái Sư Thượng Phụ Thượng Quốc Công Bình Bắc Đại Nguyên Soái Long Công Thịnh Đức Vĩ Liệt Hồng Huân Nhân Vũ Hưng Đạo Đại Vương.

usekl ruku, aby zachránil zemi, o mladém Kíngh Đúrcovi, který zachránil císaře Tháí Tônga, sesazeného Tháí Sungem a o Cáo Khanhovi, poddaném, který žil daleko od dvora, jak ztrestal rebela Lộc Sona. Každé století vydalo hrdiny, kteří zasvětili své životy své zemi. Pokud by zůstali doma a zemřeli u ohniště, byla by snad jejich jména napsaná na bambusu a hedvábí, aby žili věčně v Nebesích i na Zemi?

Ale vy, jako potomci válečných rodin, nejste ve starých spisech sběhlí a když slyšíte o těchto dávných skutcích, můžete mít jisté pochybnosti. Proto už o nich nemluvm. Radši vám něco řeknu o mnohem mladších událostech, které se odehrály v letech panování Tóngů a Nguyênu.³²

Kdo byl Vương Công Kiên? A kdo byl poručík Nguyễn Văn Lập? Byli to oni, kdo ubránili Đieu Ngu před nesčetnou armádou Mongke chána; proto jim bude lid Tóng navěky vděčen.

Kdo byl Côt Đai Ngột Lang³³? a kdo byl jeho pobočník Xích Tu Tu? Byli to oni, kdo pronikli hluboko do nehostinné země, aby porazili armády Nam Chiêu a dokázali to za pár týdnů; proto jsou jejich jména zakořeněna v srdcích mongolských náčelníků.

Vy i já jsme se narodili v době nepokojů a vyrostli v čase, kdy je vlast ohrožena. Viděli jsme vyslance Hót Tát Liêta,³⁴ a Vân Nam Vuronga³⁵ jak se povýšeně vezou po našich cestách a mlátí svými sovými jazyky, aby urazili dvůr. Opovržení hodni jako psy a kozy, bezohledně ponižují naše vysoké úředníky. Podporování mongolským vládcem, nepřetržitě žádají perly, hedvábí, zlato a stříbro. Naše bohatství je omezené ale jejich chamtivost je nekonečná. Splnit jejich požadavky by bylo jenom přiživování jejich neukojitelného apetitu a vytvořilo by to nebezpečný precedens do budoucna.

Když vidím, jaké nebezpečí hrozí zemi mých otců, nechutná mi ve dne jídlo a v noci nemůžu spát. Slzy mi stékají po tvářích a srdce krvácí, jakoby bylo rozkrájeno na malé kousky. Třesu se zlostí, že nemůžu pozřít maso nepřítelů, zabalit ho do koňské kůže³⁶, rozžvýkat jeho játra a vypít jeho krev. Rád bych tisíckrát položil svůj život na bitevním poli, jenom kdybych ty věci mohl provést.

³² čínské dynastie Sung a Jüan

³³ Uriangpadaj

³⁴ Kublajchána

³⁵ jiné jméno Thoát Hoana, Toghana

³⁶ parafráze na větu chanského generála Mã Viêna, který porazil povstání sester Trúng (39-41 n.l.)

Sloužíte už dlouho v mojí armádě, pod mým velením. Když jste potřebovali oděv, přiděl jsem vás, když vám scházela rýže, nakrmil jsem vás, když byla vaše hodnost nízká, povýšil jsem vás, když vám plat nestačil, přidal jsem vám. Když jste museli jít přes vodu, dal jsem vám čluny, když po souši, dal jsem vám koně. V době války jsme sdíleli stejná nebezpečí, u hodovního stolu jsme se smáli spolu. Ani Công Kiên a Ngột Lang neprokázali svým důstojníkům tolik péče jako já.

A nyní zůstáváte chladni, když je váš panovník ponižován, zůstáváte nehnuti, když je vaše země ohrožena! Vy, důstojníci, jste nuceni sloužit barbarům a nepocítujete vztek! Slyšíte hudbu *Thái thường*³⁷ hrát pro jejich vyslance a nebouří se vaše krev! Ne! vy se bavíte kohoutími zápasy, hraním karet, kocháte se svými zahradami a rýžovišti a těšíte se z rodinného života. Řešení vašich osobních záležitostí vám dovolilo zapomenout na vaše povinnosti vůči státu; kvůli potěšení z polí a z lovu zanedbáváte svá bojová cvičení, jste okouzleni alkoholem a hudbou. Když přijde nepřítel, proniknou ostruhy kohoutů jeho brněním? Budou lsti, které používáte při hrách, k něčemu v boji? Bude láska vašich žen a dětí k něčemu v armádě? Vaše peníze nekoupí životy nepřátel, váš alkohol ho neotupí, ani hudba neporazí.

My všichni, vy i já budeme uvězněni. Jaká to bída! A nejenom já ztratím co je mé, ale i váš majetek padne do jejich rukou. Nejenom moje rodina bude vyhnána, ale i vaše ženy a děti budou odsouzeni k otroctví. Nebudou to jen hroby mých předků, které pošlapou boty nepřátel, ale i vaši předci budou poplíváni. Budu ponižován v tomto životě i ve stovkách dalších a moje jméno bude navěky pošpiněno. Čest vašich rodin bude navěky poskvněna naší porážkou. Tak mi řekněte: můžete si ještě užívat svých rozkoší?

Řeknu vám ve vši upřímnosti: buďte opatrní, jako když skládáte dřevo u ohně, nebo když se chystáte napít horkého nápoje. Cvičte své muže v umění lukostřelby, dokud se nevyrovnají Bàng Môngovi a Hậu Nghêovi, těm slavným lučištníkům dávných dob. Pak vystavíme hlavu Hốt Tát Liêta u bran Císařského palace a Toghanovo maso necháme shnít před palácem Cao Nhài v Trùng An.

Pak nejenom moje léno bude navěky bezpečné, ale i vaše privilegia budou zaručena. Nejenom moje rodina si bude užívat komfortu života, ale i vy budete moci své stáří trávit se svými manželkami a dětmi. Nejenom památka mých předků bude uctívána z generace na

³⁷ Tento druh hudby byl vyhrazen pro slavnostní příležitosti.

generaci, ale i vaši budou uctívání na jar i podzim každého roku. Ne jenom já dosáhnu svých snah v tomto životě, ale i vaše sláva pretrvá stovky let. Nejenom moje jméno bude nesmrtelné, ale i vaše najde své místo v historii. Nebudete snad v tom okamžiku dokonale šťastni, byť jste to neočekávali?

Abych napsal svůj manuál: „Principy válečné strategie“ (Binh thư yểu lược) prostudoval jsem všechna válečná pojednání. Pokud si dáte tu námahu a prostudujete ho, stanete se mými skutečnými druhy v zbraní. Ale na druhé straně, pokud ho neprostudujete a budete ignorovat mé rady, stanete se mými nepřáteli. Proč? Protože Mongolové jsou našimi protivníky na život a na smrt, nemůžeme s nimi žít pod jednou oblohou. A vy, když s nimi odmítnete bojovat, když se nebudete připravovat, jako byste se již vzdali (a přešli na jejich stranu). Pokud je to to, co chcete, vaše jméno ztratí navěky čest. A až bude nepřítel konečně poražen, jak budete moci zvednout svou hlavu mezi Zemí a Nebesy?

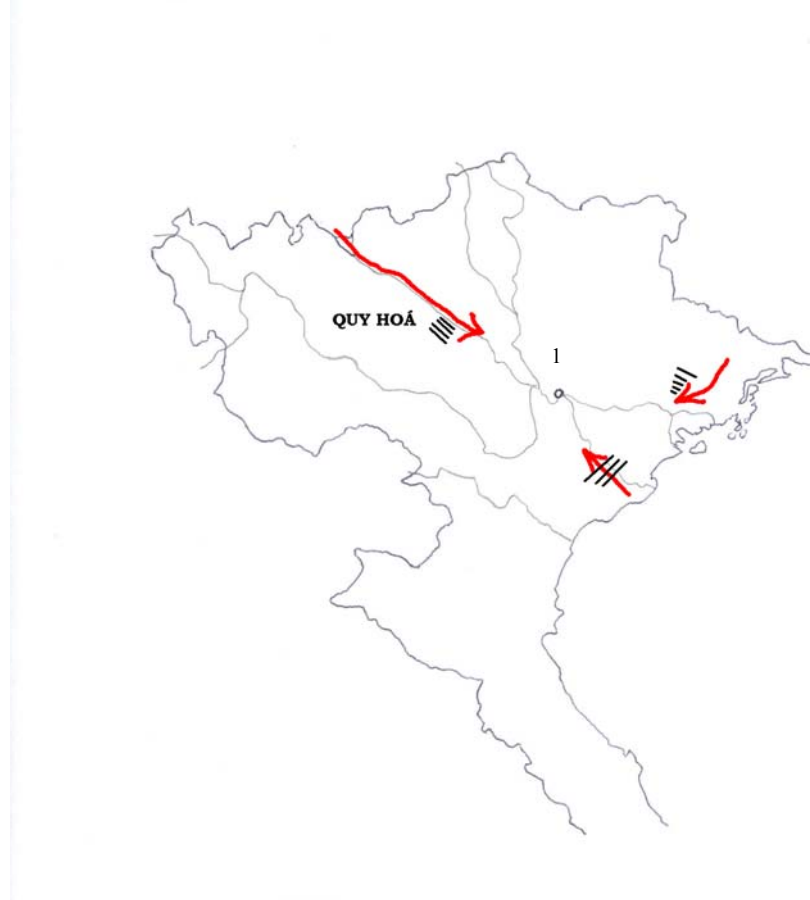
Smyslem tohoto provolání je, abyste poznali moje nejhlubší myšlenky.“

Podle <http://www.geocities.com/SoHo/Den/5908/history/tranhungdao.html>

a <http://www.giamy.com/nghiencuu/vankienlichsu/hichtuongsi-tranhungdao.htm>

Mapy

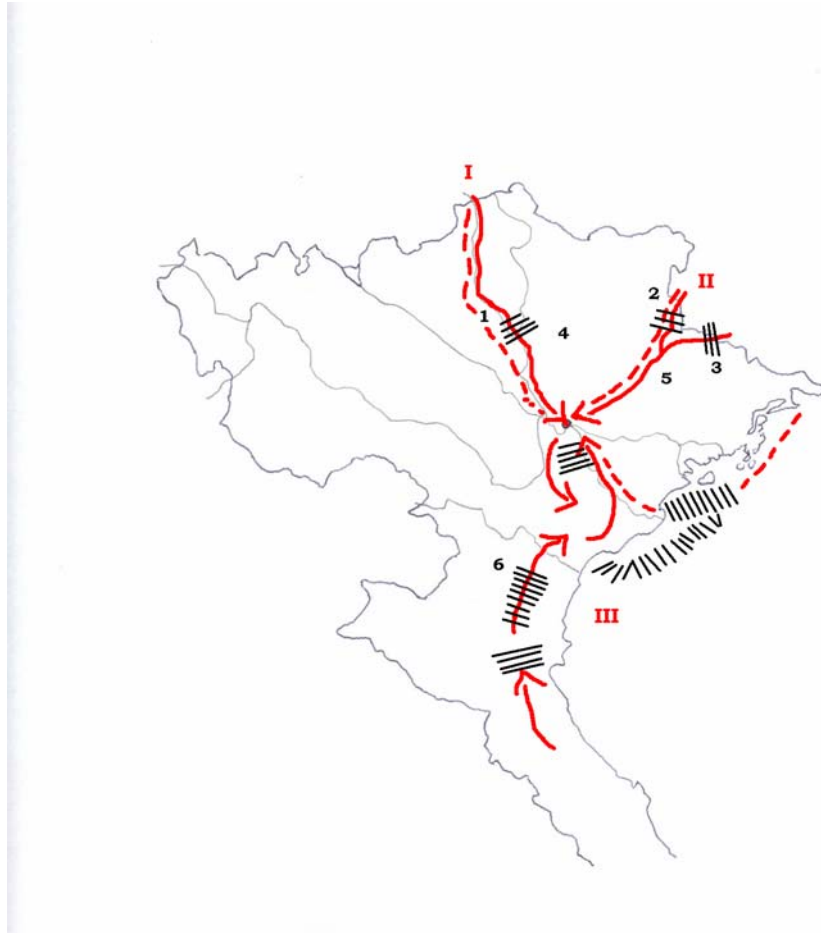
Leden 1258

→ útoky mongolských armád
| | | protiútoky a obranné postavení sil armád Đại Việt
1 Thăng Long

schéma postupu:

Quy Hoá
řeky Thao/Chây
Bạch Hạc
Phũ Cỗ

- 1. Phù Thỉnh
- 2. Chi Làng
- 3. Kha Lý
- 4. Bạch Hạc
- 5. Nuôi Bãng
- 6. Trương Yên

I. Sông Chảy / Sông Thao

Phù Thỉnh
Bạch Hạc
Thăng Long

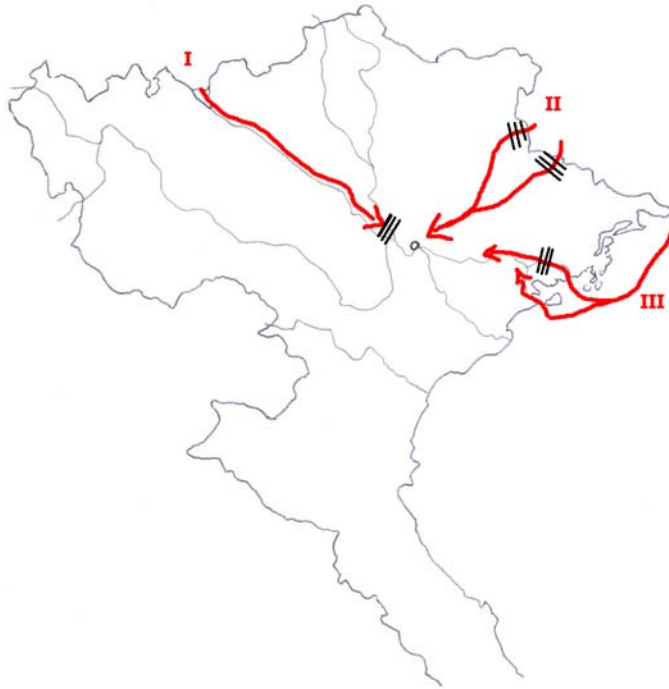
II. a) Lang Sơn b) Khả Ly

Chi Làng Tuội Bãng
Văn Kiếp Văn Kiếp

Chương Dương - Ham Tử - Tây Kết

III. Hoan Ô Lý - Ái Diễn - Trương Yên - Thiên Trường

1287- 1288

- I. řeky Tam Bái Giang
- II. Chi Lăng, Vạn Kiếp
- III. Vân Đồn (ostrov)
- ⊗ Bitva na řece Bạch Đằng

zdroj: Muzeum Côn Sơn- Kiếp Bạc, Hải Dương